

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο.Π. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.1.1.

1. – Λ
2. – Λ
3. – Λ
4. – Σ
5. – Σ

A.1.2.

1. σελ. 41 «Θα ήταν ... της ομογένειας.»
2. σελ. 211 «Οι επαναστάτες ...επανάστασης»
3. σελ. 138 «Η εθνική ... Ελλάδα – Τουρκίας.»

A.2.1.

- α)** σελ. 151 «Όταν έγινε ... κράτους»
- β)** σελ. 161 «Οι μεταγενέστερες ... του 1933.»
- γ)** σελ. 163 «Για τη μεγάλη ... ιδρύματα»

A.2.2.

α) σελ. 15 – 16 «Στο μεταξύ ... κρίσεων» και σελ. 46 «Στον ιδεολογικό ... περιεχόμενο»

β) σελ.96 «Η Συνθήκη ... πραγματικότητα.» και σελ. 144 «Τον Ιούλιο...Ελλάδα»

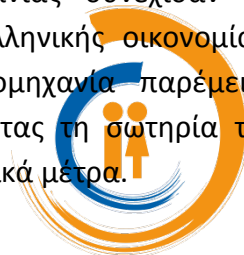
B1.

α) Οι ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας υπήρξαν εξαιρετικά αργοί καθόλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Γύρω στα 1870 σημειώθηκε κάποιο κύμα ίδρυσης βιομηχανικών επιχειρήσεων, απόπειρα όμως που έχασε τη δυναμική της πολύ γρήγορα.

Οι όροι άρχισαν να μεταβάλλονται μόλις στα τελευταία χρόνια του 19^{ου} αιώνα και, κυρίως, στα πρώτα χρόνια του 20^{ου}. Τότε δημιουργήθηκε ένα βιομηχανικό δυναμικό σχετικά σταθερό, πολυδιάστατο, με τάσεις ανάπτυξης της βαριάς βιομηχανίας, της μεταλλουργίας, της ναυπηγικής και της τσιμεντοβιομηχανίας, η οποία πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του νέου αιώνα. Στο σημείο αυτό ο Απόστολος Βακαλόπουλος στο έργο του Νέα Ελληνική Ιστορία 1204 – 1985, που είναι δευτερογενής πηγή, συμπληρώνει ότι έναν χρόνο μετά από την ήττα στον πόλεμο του 1897 η βιομηχανία παρουσιάζει μία σημαντική ανοδική πορεία, αφού βιομηχανίες ιδρύονται σε μεγάλες πόλεις της Ελλάδας, στον Πειραιά, στην Πάτρα, στην Καλαμάτα, στον Βόλο και στην Κέρκυρα. Μάλιστα σχολιάζει την ανάπτυξη αυτή ως μία προσπάθεια από την πλευρά των Ελλήνων να αποκαταστήσουν το εθνικό τους κύρος μετά την προσβολή του εθνικού τους γόητρου εξαιτίας του ελληνοτουρκικού πολέμου.

Η βιομηχανία υπέφερε, όπως και άλλοι κλάδοι της οικονομίας, από την έλλειψη κεφαλαίων. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί αυτό που επεσήμανε ο Βακαλόπουλος, ότι επειδή τα διαθέσιμα κεφάλαια για τη βιομηχανική ανάπτυξη ήταν πενιχρά, οι επιχειρηματίες που ενδιαφέρονταν να τα επενδύσουν σε νέες ή σε ήδη υπάρχουσες βιομηχανικές μονάδες διεκδικούσαν από το κράτος προστατευτική πολιτική, π.χ. την επιβολή προστατευτικών δασμών, προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν στον σκληρό ανταγωνισμό που επέβαλε η βιομηχανική ανάπτυξη της Ευρώπης. Επίσης, η βιομηχανία υπέφερε από τη διασπορά των υπαρχόντων σε πλήθος δραστηριοτήτων, από την ασφυκτικά περιορισμένη – εδαφικά και πληθυσμιακά – βάση οικονομικής εξάπλωσης, από την έλλειψη πρώτων υλών και τη χρόνια έλλειψη εργατικών χεριών. Θα μπορούσε να προσθέσει κανείς στα παραπάνω την έλλειψη παιδείας τεχνικής αλλά και γενικής. Η ελλιπής κατάρτιση περιόριζε τη δυνατότητα εφαρμογής καινοτομιών και τη συνακόλουθη τεχνολογική εξέλιξη.

Ούτε η προσάρτηση των Επτανήσων (1864) και της Θεσσαλίας (1881) άλλαξαν τις παραπάνω περιοριστικές συνθήκες. Η αλλαγή των δεδομένων ήρθε μετά το 1912-1913, με την ενσωμάτωση μεγάλων εκτάσεων και πληθυσμών. Και τότε όμως οι χρόνιες αδυναμίες της ελληνικής βιομηχανίας συνέχισαν να εμποδίζουν την ανάδειξή της σε κινητήρια δύναμη της ελληνικής οικονομίας. Αδύναμη να αντέξει τον εξωτερικό ανταγωνισμό, η βιομηχανία παρέμεινε προσηλωμένη σε δευτερεύουσες δραστηριότητες, αναζητώντας τη σωτηρία της στην παρέμβαση του κράτους, με δασμολογικά ή άλλα ενισχυτικά μέτρα.

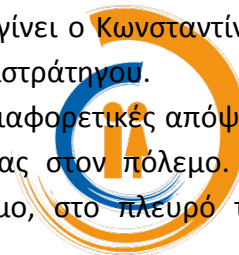
β) Πραγματικά, το σιδηροδρομικό δίκτυο κλήθηκε να εξυπηρετήσει τη διακίνηση αγροτικών κυρίως προϊόντων και από την αρχή της λειτουργίας του παρουσίαζε σοβαρή υστέρηση στα έσοδα του σε σχέση με τους αισιόδοξους υπολογισμούς που οδήγησαν στη δημιουργία του. Το γεγονός αυτό οδήγησε και στη διακοπή των περαιτέρω επενδύσεων στο χώρο του σιδηροδρόμου.

Είναι αναμφίβολο ότι το σιδηροδρομικό δίκτυο πρόσφερε πολλά σε μία χώρα που δεν είχε ποτέ πριν γνωρίσει αξιόπιστο χερσαίο συγκοινωνιακό δίκτυο. Πρόσφερε επίσης πολλές υπηρεσίες στον καιρό των πολέμων, αφού επέτρεψε τη γρήγορη επιστράτευση και τον εφοδιασμό του ελληνικού στρατού. Δεν κατόρθωσε όμως να φέρει την ανάπτυξη και την εκβιομηχάνιση στις περιοχές όπου έφτασε. Δεν κατόρθωσε να εκπληρώσει όσες αναπτυξιακές προσδοκίες στηρίχθηκαν πάνω του. Για να το κάνει αυτό θα έπρεπε να προκαλέσει την αλλαγή κοινωνικών και οικονομικών δομών. Και, φυσικά, ένα συγκοινωνιακό δίκτυο δύσκολα μπορεί να πετύχει τόσο ριζοσπαστικές αλλαγές. Πάνω σε αυτό ο Σπύρος Τζόκας στο έργο του «Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Στη Ελλάδα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, Υπανάπτυξη ή Εξαρτημένη Ανάπτυξη;», που αποτελεί δευτερογενή πηγή, χαρακτηριστικά αναφέρει ότι τα έργα υποδομής που υλοποιήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1880 δεν αποτελούσαν μέρος ενός ευρύτερου αναπτυξιακού σχεδιασμού, αλλά επιβολή που προήλθε από τα κράτη της Δύσης, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι βιομηχανικές τους ανάγκες. Τα αναπτυγμένα κράτη της Δύσης αποσκοπούσαν στην εμπορική διείσδυση τους στην Ελλάδα, η οικονομία της οποίας δεν είχε ακόμη μετασχηματιστεί σε καπιταλιστική. Για να το πετύχουν αυτό απαραίτητη ήταν η δημιουργία κατάλληλης υποδομής, μέρος της οποίας αποτελούσε και ο σιδηρόδρομος. Οι ανάγκες των αναπτυσσόμενων κρατών εξυπηρετούνταν μόνο στην περίπτωση που ήταν συνυφασμένες με τις ανάγκες των δυτικών, περίπτωση βέβαια εξαιρετικά σπάνια, αφού οι δύο πλευρές ήταν προσανατολισμένες σε αντίθετες κατευθύνσεις. Οι αναπτυσσόμενες χώρες επιδίωκαν μέσα από τη δημιουργία υποδομής την οικονομική τους αυτοδιάθεση, ενώ οι αναπτυγμένες αποσκοπούσαν στον οικονομικό έλεγχο των ανίσχυρων χωρών. Τελικά, ο σιδηρόδρομος όπως και τα άλλα έργα υποδομής, δεν ανταποκρίθηκαν στις βλέψεις των Ελλήνων για εκβιομηχάνιση και κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό.

B2.

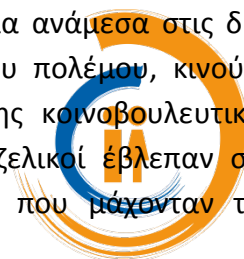
Μέχρι το 1915 ο Βενιζέλος και ο βασιλιάς Κωνσταντίνος δεν είχαν έρθει σε σύγκρουση μεταξύ τους. Μάλιστα ήδη από το 1912 και πριν γίνει ο Κωνσταντίνος βασιλιάς ο Βενιζέλος του είχε παραχωρήσει το αξίωμα του αρχιστράτηγου.

Με αφορμή τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, εκφράστηκαν διαφορετικές απόψεις ως προς τη σκοπιμότητα ή μη της συμμετοχής της Ελλάδας στον πόλεμο. Οι Φιλελεύθεροι τάσσονταν υπέρ της συμμετοχής στον πόλεμο, στο πλευρό της

Αντάντ, επειδή προσδοκούσαν ότι με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα θα είχε εδαφικά οφέλη. Ο βασιλιάς και το Γενικό Επιτελείο είχαν διαφορετική εκτίμηση. Θεωρούσαν ανεύθυνη τη θέση των Φιλελεύθερων, εκτιμώντας ότι η έκβαση του πολέμου ήταν αβέβαιη και θα μπορούσαν να νικήσουν οι Κεντρικές δυνάμεις. Δεδομένης της κυριαρχίας της Αγγλίας στην ανατολική Μεσόγειο, και παρά τους δεσμούς του με τη Γερμανία, ο Κωνσταντίνος δεν μπορούσε να ζητήσει συμμετοχή στον πόλεμο των Κεντρικών Δυνάμεων, γι' αυτό έλαβε θέση υπέρ της ουδετερότητας της Ελλάδας. Όπως μάλιστα επιβεβαιώνει ο Νίκος Σβορώνος στο έργο του «Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας» που είναι δευτερογενής πηγή η πολιτική του βασιλιά Κωνσταντίνου πήγαζε από τα γερμανόφιλα αισθήματά του και την πεποίθησή του ότι η Γερμανία θα είναι η νικήτρια του πολέμου. Αναφέρει ακόμη ότι ήταν τόσο σθεναρά τα επιχειρήματά του υπέρ του ότι η Ελλάδα έπρεπε να μείνει ουδέτερη στον πόλεμο που κέρδιζαν και τις εντυπώσεις της κοινής γνώμης. Βασικό του επιχειρήμα ήταν ότι μία νίκη με τις Δυνάμεις της Αντάντ δεν εξασφάλιζε ότι η Ελλάδα θα έβγαινε κερδισμένη. Η εμμονή του Κωνσταντίνου στη θέση αυτή, τον οδήγησε να δράσει με τρόπο που υπέσκαπτε τα θεμέλια του πολιτικού συστήματος. Ο βασιλιάς ανέπτυξε μυστική διπλωματία εν αγνοία της κυβέρνησης, καταφεύγοντας ακόμη και σε παράνομα μέσα (π.χ. παράδοση απόρρητων διπλωματικών εγγράφων στους Γερμανούς). Το 1915 προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης. Πάνω σε αυτό ο Σβορώνος συμπληρώνει ότι ο Βενιζέλος κέρδισε τις εκλογές του Ιουνίου και ξαναπήρε την εξουσία δύο μήνες αργότερα. Το γεγονός αυτό πυροδότησε τη σφοδρή σύγκρουση μεταξύ των βενιζελικών και των φιλοβασιλικών για το αν τελικά η Ελλάδα θα συμμετάσχει στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ ή θα παραμείνει ουδέτερη. Το γεγονός ότι ο Βενιζέλος συμφώνησε να αποβιβαστούν οι δυνάμεις της Αντάντ στη Θεσσαλονίκη προκειμένου να βοηθήσουν τη Σερβία, εξώθησε τον βασιλιά να αναγκάσει τον πρωθυπουργό σε παραίτηση στις 5 Οκτωβρίου 1915. Στις εκλογές που προκηρύχθηκαν μετά τη δεύτερη παραίτηση του Βενιζέλου, δεν συμμετείχαν οι Φιλελεύθεροι, καθώς θεωρούσαν την ενέργεια του βασιλιά ως παραβίαση του συντάγματος. Πιο συγκεκριμένα, ο Σβορώνος αναφέρει ότι στις εκλογές της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1915 οι Βενιζελικοί απείχαν από την εκλογική αναμέτρηση, επικαλούμενοι ότι ο βασιλιάς είχε οδηγήσει τη χώρα σε εκλογές ύστερα από παράνομη διάλυση της Βουλής. Αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής επιλογής ήταν να ανέλθουν στην εξουσία τα κόμματα που ήταν υπέρ της ουδετερότητας και των γερμανικών συμφερόντων.

Εκδηλώσεις βίας και φανατισμού δημιούργησαν χάσμα ανάμεσα στις δύο παρατάξεις και κυριάρχησε το μίσος. Όποιος ήταν κατά του πολέμου, κινούσε αμέσως την υποψία στους Βενιζελικούς, ότι ήταν κατά της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, κατά των εθνικών συμφερόντων. Οι Αντιβενιζελικοί έβλεπαν στο πρόσωπο των Βενιζελικών βίαιους πράκτορες της Αντάντ, που μάχονταν τον

βασιλιά, κατέστρεφαν την ενότητα του έθνους και έθεταν σε κίνδυνο το κράτος. Τα δύο κόμματα διέφεραν όλο και λιγότερο μεταξύ τους στην πολιτική πρακτική και στην προπαγάνδα, παράλληλα όμως όλο και περισσότερο ενισχυόταν ο διπολισμός. Στα μέσα του 1916 το Κοινοβούλιο χάθηκε ουσιαστικά από το προσκήνιο. Το κλίμα της εποχής επέτρεψε να συμμετάσχουν στη διαμάχη και στρατιωτικοί, οι οποίοι δημιούργησαν δύο οργανώσεις αντίθετες μεταξύ τους, ανάλογα με το αν τα συμφέροντα κάθε ομάδας εξυπηρετούνταν από τον πόλεμο ή την ουδετερότητα. Για το κλίμα της εποχής ο Σβορώνος προσθέτει ότι από τη στιγμή μάλιστα που η Βουλγαρία είχε μπει στον πόλεμο ήταν αδύνατο η Ελλάδα να παραμείνει αμέτοχη. Το γεγονός ότι οι δυνάμεις της Αντάντ είχαν μετατρέψει τη Θεσσαλονίκη σε στρατιωτική τους βάση και είχαν καταλάβει σημαντικές θέσεις, αλλά και ότι η φιλοβασιλική κυβέρνηση συζητούσε το ενδεχόμενο να καταλάβουν οι Κεντρικές Δυνάμεις τη Μακεδονία υπό όρους επέβαλε την άμεση δραστηριοποίηση του Βενιζέλου. Η κατάσταση εκτραχύνθηκε όταν το οχυρό Ρούπελ καταλήφθηκε από το γερμανικό και βουλγαρικό στρατό και τέθηκε σε κίνδυνο η ακεραιότητα της Μακεδονίας. Τότε ήταν που οι βενιζελικοί πήραν τα πράγματα στα χέρια τους. Στις 26 Σεπτεμβρίου ο Βενιζέλος συγκρότησε δική του κυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη. Ο Σβορώνος προσθέτει ότι η επαναστατική αυτή κυβέρνηση αποτελούταν από το Βενιζέλο, το ναύαρχο Κουντουριώτη και το στρατηγό Δαγκλή. Στην Ελλάδα επήλθε εθνικός διχασμός.

Τελικά η Ελλάδα μπήκε στον πόλεμο το 1917 στο πλευρό της Αντάντ. Από τις μετέπειτα εξελίξεις και την έκβαση του πολέμου δικαιώθηκε η πολιτική του Βενιζέλου, αφού με τη Συνθήκη των Σεβρών και του Νειγύ η Ελλάδα βγήκε εδαφικά κερδισμένη.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

**ΓΑΛΟΥΝΗ ΜΑΡΙΑ - ΔΟΥΔΟΥΜΗ ΕΛΙΝΑ
ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ - ΣΥΡΜΟΣ ΜΙΛΤΟΣ
ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ - ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΨΩΜΑ ΑΡΕΤΗ**

